

ประเภทของภูมิปัญญาด้าน การจัดการ

ชื่อภูมิปัญญา การเผาถ่านของบ้านน้ำมวบ

ความเป็นมา

ในอดีตกาล มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย จะอยู่กับธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งไม่มีเทคโนโลยีเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องทุ่นแรง และอำนวยความสะดวกเหมือนปัจจุบัน ซึ่งได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างเช่น ในสมัยก่อน การหุงหาอาหาร ประกอบอาหาร จะใช้ไม้มาทำเป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร และยังได้คิดค้นนำเอาไม้มาเผาไฟเป็นถ่าน ซึ่งจะใช้ได้ดี และเก็บไว้ได้นาน จะแตกต่างจากปัจจุบันซึ่งมีเครื่องอุปกรณ์ที่ทันสมัยและรวดเร็ว เช่น เตาแก๊ส อุปกรณ์ไฟฟ้า

ดังนั้น การเผาถ่าน จึงเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อที่จะเก็บไว้เป็นเชื้อเพลิงเพื่อที่จะได้ประกอบอาหาร และจะไม่ทำให้หม้อ ไห ดำ จึงเห็นสมควรที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อไป

ขั้นตอนการทำ

วัสดุอุปกรณ์

- ไม้
- แกลบหรือขี้เถ้า
- ไม้ขีดไฟ
- เลื่อย

ขั้นตอนการเผาถ่าน

- เริ่มจากการไปหาไม้เพื่อมาใช้เป็นวัตถุดิบในการเผา ไม้ที่นิยมมาเผาได้แก่ ไม้แดง ไม้ประดู่ หรืออาจใช้ไม้ที่หาได้ง่าย เช่น ไม้มะขาม ถ้าหากเราใช้ไม้ที่ไม่ดีก็จะทำให้ถ่านที่ได้ไม่มีคุณภาพ แดกหักง่าย ให้พลังงานความร้อนไม่มากเท่าที่ควร ไม้ที่จะนำไปเผาเป็นไม้ท่อนยาวประมาณ 1.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 – 20 เซนติเมตร

- ขุดหลุมกว้างประมาณ 1.8 - 2.00 เมตร และลึกประมาณ 1 เมตร
- นำไม้ที่เตรียมไว้ใส่ลงไปหลุม
- จุดไฟในหลุมเพื่อให้ไม้ที่อยู่ในหลุมไหม้
- เทแกลบลงไปหลุมพอให้พูนเหนือหลุมพอประมาณ
- ใช้เวลาในการเผาประมาณ 4 – 5 วัน ในช่วงนี้เราต้องมีการนำแกลบมาโรยข้างบนหลุมเรื่อย ๆ

- เมื่อครบกำหนดเวลาเราก็จะเอาถ่านออกจากหลุมโดยการใช้เหล็กหรือไม้ไผ่ผ่าครึ่งตีบขึ้นจากหลุม และเอาจุ่มลงในน้ำเย็น แล้วเอาออกผึ่งไว้สักครู่แล้วเก็บไว้ในกระสอบหรือที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งถ่านที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการประกอบอาหารและประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

ประโยชน์ที่ท้องถิ่นได้รับ

- สามารถประหยัดค่าใช้จ่าย
- ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ได้
- เด็ก เยาวชน ได้รู้จักขั้นตอน วิธีการเผาถ่านแบบโบราณ ได้สืบทอดไว้

รายได้

- ประชาชน สามารถนำเอาถ่านที่เผาได้ไปขายตามท้องถิ่น หรือหมู่บ้านใกล้เคียงได้

แหล่งข้อมูล

นายคำ ตะน้อย

บ้านเลขที่ 122/1 หมู่ 1 ตำบลน้ำมวบ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110